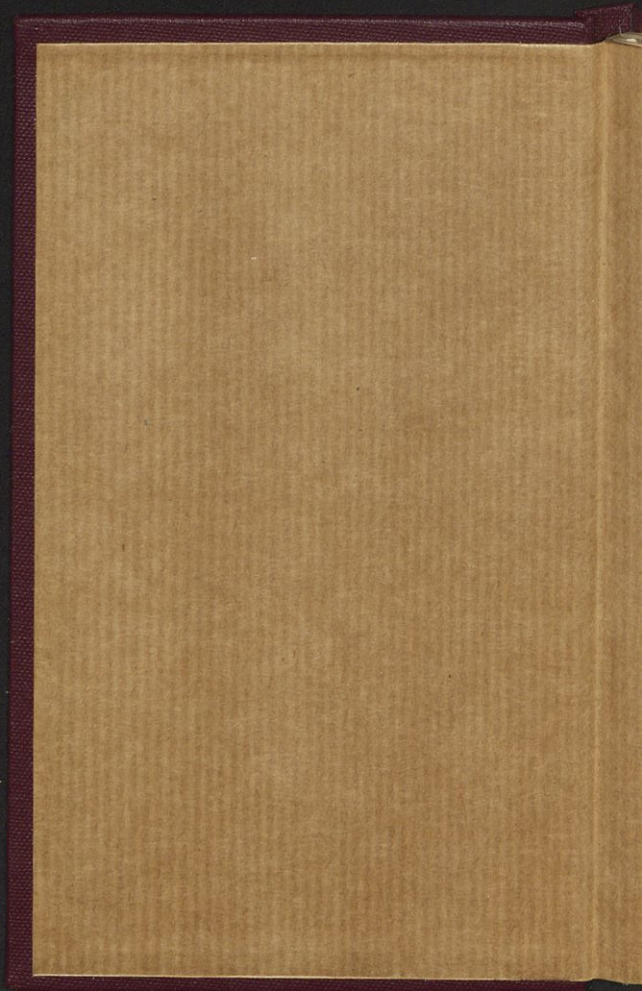

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

2

47294

47294

DRAMATIČNA ZBIRKA

Št. 2.

Najdenček

Komedija v enem dejanju.

Dva gluha

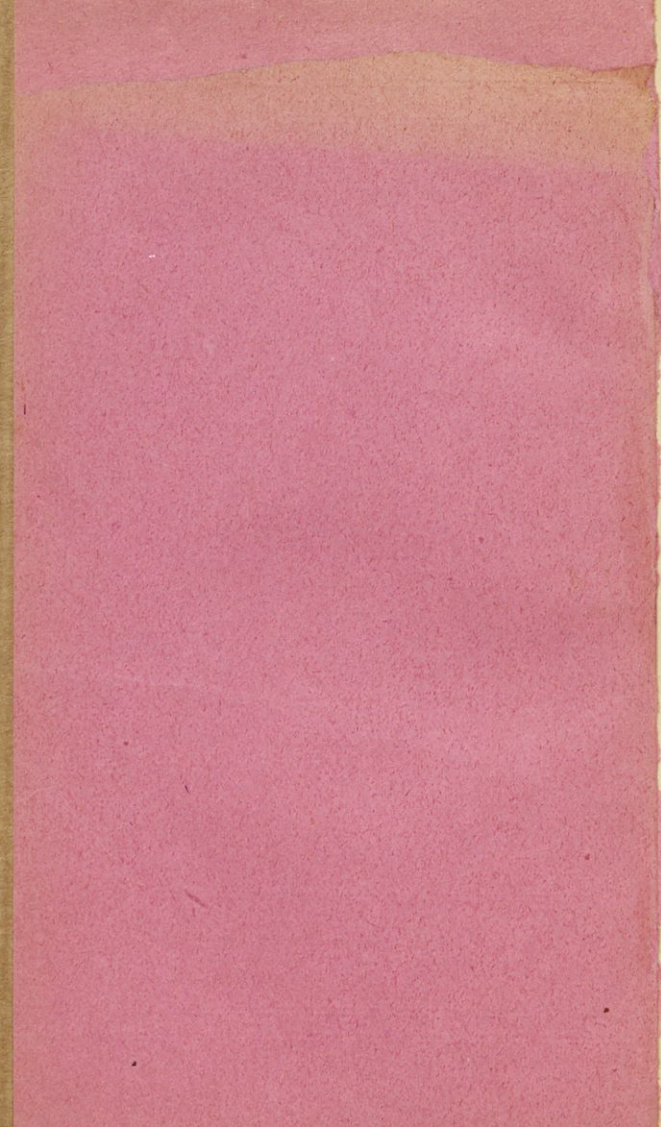
Burka v enem dejanju.

V tistem trenutku!

Monolog.

Cena 50 vin.

Prيرهja in izdaja Salezijanski zavod
na Rakovniku v Ljubljani.

DRAMATIČNA ZBIRKA

Št. 2.

PAJDEŃEK

KOMEDIJA V ENEM DEJANJU.

DVA GLUHA

BURKA V ENEM DEJANJU.

V TISTEM TRENUTKU!

MONOLOG.

==== Cena 50 vin. ====

Prireja in izdaja

Salezijanski zavod na Rakovniku v Ljubljani.

Tiskala Zadrúžna tiskarna v Ljubljani.

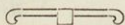
[1913]

47294

030027334

NAJDENČEK
KOMEDIJA V ENEM DEJANJU.

OSEBE.

Robert, *starček.*

Jakob, *njegov sin.*

Karol, *deček osmih let.*

Polkovnik.

Lovro, *polkovnikov prijatelj.*

Peter, *desetletni deček.*

Naddesetnik.

Desetnik.

Vojaki, *ki ne govore.*

Prvi prizor.

Gozd, na levi koča.

Karol sam.

Karol (*revno oblečen s palico v roki in leseno skledico na hrbtu. Pokriva ga dolga kmečka suknja.*) — Kakšen mraz! Ubogi Karol, ubogi oče! Kako slabo sem danes opravil . . . lačen, brez vinarja v žepu; res žalosten posel prositi in čakati na milost drugih. Bogatin ne pozna bede ubožcev, zato je gluh in ne mara poslušati klica revežev. (*Si mane roki.*) Roke in noge so otrple od mraza. Moj Bog! Na noben način se ne morem ogreti. Kdo vé, kako dolgo bom še lačen! Pa moj oče so tudi lačni. Poslali so me, da bi današnji večer, ko je sveti večer, imela nekoliko priboljška, toda, kakor vidim, bova lačna, kakor po navadi. Bog naj pomaga meni in ubogemu očetu! (*Poklekne.*) Bog, ti vidiš malega Karla, ti si usmiljen, prihiti in pomagaj! (*Vstane.*) Zdaj se vsedem semkaj; bo že kdo prišel in mi kaj dal. Vse bo dobro za Karla in za ubogega očeta (*sede na kamen*).

Drugi prizor.

Jakob v vojaški obleki in prejšnji.

Jakob (*razburjen*). Moj Bog, kam hitim! Kam grem! Begun, zasledovan, ne vešč poti . . . Ah, kam sem zašel! O! da bi mogel vsaj . . . Tu je revna bajta; bom koga našel . . ., bom poizvedel . . ., vse hočem poizkusiti, da le rešim življenje (*hoče vstopiti*).

Karol. Kam pa gospod?

Jakob. O, dober otrok, povej kdo tu stanuje?

Karol. Reven kmetič.

Jakob. Ali so notri vojaki?

Karol. Kaj pa je to?

Jakob. (Moj Bog!) Ljudje oblečeni kakor jaz.

Karol. Vas vidim prvega tako oblečenega.

Jakob. Ali ni nikogar notri?

Karol. Samo moj oče.

Jakob. Grem k njemu (*hoče oditi*).

Karol. Kaj jim hočete?

Jakob. Pomoč in rešenje.

Karol. No, ta je lepa; pomoč pri revežu, pri beraču. Moj oče nimajo nič, vam ne bodo mogli nič dati.

Jakob. Ne zahtevam denarja, ne iščem kruha, želim le eno obleko.

Karol. Moj oče nimajo nobene lepe obleke, imajo same cunje. To je najlepša

suknja. Oče so jo posodili, da me varuje mraza, in da sedim tukaj in čakam milodarov.

Jakob. Vse dobro; daj mi jo, za božjo voljo te prosim.

Karol. Gospod, vi se norčujete. Saj imate tako lepo obleko, kakor kak gospod; vaša obleka je lepa, naša grda, raztrgana.

Jakob. Ta obleka bo zame zaklad.

Karol. Zaklad! Poglejte no, kaj se pravi nič vedeti. Mi smo pa mislili, da smo revni in imamo obleko vredno zaklada. Če je tako, potem je pa ne dam. Hočem povedati svojemu očetu (*hoče oditi*).

Jakob. Ah! ne, ne, deček; ti me ne razumeš. Ta obleka, katera se tebi zdi lepa, je zame nesrečna . . ., radi nje moram bežati, in tvoja obleka mi reši življenje.

Karol. Življenje! Če je tako, potem pa kar vzemite. Nobena obleka, noben zaklad ni toliko vreden, kakor življenje. (*Od daleč se zasliši boben.*)

Jakob. Za boga! Boben . . .

Karol. Kaj je to?

Jakob. Nič . . . O Bog! Pomagaj mi . . ., vzemi . . ., daj mi svojo suktnjo, ne povej nikomur . . ., skrij to obleko, da ti ne škoduje . . .! Bog ti bo povrnil. (*Med tem ko govori, sleče jopič, vzame suktnjo in zbeži.*)

Karol. Bog ti bo povrnil! Pri tem mi pa odnese zaklad (*drži vojaško obleko v roki in gleda za Jakobom*). Pa kaj zato, storil sem dobro delo, rešil sem življenje in oče ne bodo hudi. Sem zadovoljen. Pa je rekel, da moram to obleko skriti, da mi ne škoduje . . . Pa ne bo greh, obleči tako obleko? (*Gleda obleko.*) Oh, kako je lepa! Če bi ne bila prevelika . . . (*Položi obleko na kamen.*)

Tretji prizor.

Peter in prejšnji.

Peter (*s košarico kruha in mleka*).
Bog s teboj, Karol!

Karol. O, Bog s teboj, Peter!

Peter. Kaj ti je? Ali si žalosten? E, bodi vesel! Ali se greva skrivat?

Karol. Ti se lahko igraš, ko si sit, a jaz sem še tešč.

Peter. O, revež! Še tešč? Vzemi, Karol! Tu imaš kos kruha, ki mi je ostal pri zajtrku; pa daj mi tudi skledico, ti bom nalil nekoliko mleka.

Karol. Potem pa zmanjka tebi.

Peter. Nič ne skrbi; ko pridem v mesto, bom pa vsakemu nekoliko odtrgal.

Karol. To pa ne, da bi radi mene odtrgal tistim, ki plačujejo. Ne, ne, Peter, Bog bi te znal kaznovati.

Peter. Bi me že kaznoval, če bi obrnil v slabo. Če pa med tolikimi odtrgam vsakemu par kapljic in s tem pomagam lačnemu Karlu, Bog ne more biti nevoljen. O, zato se nikar ne boj! (*Vliva.*) Ali je dosti?

Karol. Še preveč.

Peter. Le pij in se pokrepčaj.

Karol. Bom . . . (*pije*). Kako je dobro!

Peter. Vzemi še malo! (*Mu vnovič nalije.*)

Karol. Bog plačaj, imam dosti.

Peter. Boš dal staremu očetu. Zdaj pa z Bogom, grem na bližnji semenj . . . O, pa res: Ali si videl one vojake in tiste velike vozove in kanone, ki so šli okrog hriba?

Karol. Ničesar nisem videl . . . , pa tudi ne vem, kaj je vojak, kanon . . . Slišal sem pa nekaj, tak čuden ropot, ki je delal trom, trom, tará patá. Kaj pa je bilo?

Peter. Bobenček.

Karol. Kaj se pa pravi bobenček?

Peter. Tak okrogel pisker, tako narejen (*pokaže z roko*). Na ta pisker tolče vojak z dvema palicama in to tako ropota. Za tem bobenčkom gredó vsi vojaki. O, kako jih je lepo videti! Poslušaj, Karol: Ko se vrnem s semnja, bova šla skupaj pogledat. Z Bogom, Karol! (*Odide.*)

Četrty prizor.

Karol sam, pozneje Robert.

Karol. To je plačilo za dobro delo. Rešil sem življenje ubogemu možu in Bog mi je poslal mleka in kruha. Če bi mogel rešiti še kaj drugega bolj dragocenelega, sem gotov, da bi mi Bog poslal še denar . . . Toda, kaj je bolj dragocenelega, kot človeško življenje! Moj oče so mi večkrat rekli, da ni nobene stvari bolj dragocene . . ., zato mora biti to mleko jako dragoceno; — zaklad je. Takoj ga nesem očetu (*hoče oditi*).

Robert. No, si ti tukaj Karol?

Karol. Ravno k vam sem hotel teči. Poglejte! Bog vam je poslal nekoliko kruha in mleka.

Robert. Tisočkrat bodi zahvaljena božja Previdnost!

Karol. Danes zjutraj sem bil onikraj vasi, pa nisem prav nič dobil. Oh, tako je bilo mraz! . . . Ko sem se vrnil, sem tukaj jokal in prosil Boga — in sem . . . pa nikar ne bodite hudi! . . .

Robert. Zakaj? Kaj si storil?

Karol. Daroval sem vašo suknjo, ki je bila vredna zaklada.

Robert. Kakšnega zaklada? Kakšno suknjo?

Karol. Tisto, ki ste mi jo dali vi, da bi mi ne bilo mraz.

Robert. Kako? Je bila vredna zaklada?

Karol. Jaz ne vem . . . tako mi je rekel in tako rečem jaz,

Robert. Oh vendar . . . kaj boš pa imel sedaj?

Karol. Kaj bom imel? Tole, vidite. (*Pokaže vojaško obleko.*)

Robert (*preplašen.*) Moj Bog, kdo ti je dal to obleko?

Karol. Tisti, ki je vzel mojo suknjo.

Robert. Ali je bil vojak?

Karol. Ne vem; samo to vem, da je slekel to suknjo in oblekel vašo.

Robert. Oh! Kaj si vendar storil?

Karol. Ali ni prav?

Robert. Slabo, jako slabo; morda je to moja smrt.

Karol. Vaša smrt? Bog toraj ne plača dobrih del?

Robert. Nikar tako ne govori, je greh.

Karol. Zakaj mi je pa potem poslal mleka? Če nisem storil prav, bi me moral kaznovati!

Robert. Ti si to storil ne iz hudobije, ampak iz neizkušnje. Poslušaj ljubi Karol! Ta obleka je pokrivala cesarskega vojaka, branitelja domovine, varuha postav. Ne zvesti vojak jo je slekel in tako razžalil cesarja, izdal domovino in zavrnil postavo, čast in vero. Ali ne zasluži kazni? On je zlorabil tvojo priprostost, ukradel ti je

obleko priprostosti in ti pustil obleko izdajstva.

Karol. Jaz vam verjamem, da je bil oni človek hudobnež, toda, ako bi bil prišel k vam in bi vam s solznimi očmi rekel: »Dober človek, pregrešil sem se, rešite me kazni, vaša obleka mi reši življenje, ohranite mojo kri!« . . . Povejte, kaj bi mu vi rekli? Kaj bi mu odgovorili? Če mu je Karol dal suknjo, vi bi mu dali še srajco.

Robert. Ah sin, moj sin! (*Ga objame.*) Jokati moram tolažbe. Ostani vedno tak in se ne boš pogubil.

Karol. No poglejte, če nisem prav storil. Saj mi je Bog že poplačal; tako sem bil lačen, pa mi je takoj poslal pokrepčila, in še vam sem prinesel. Jejte! (*Ponudi.*)

Robert. Da, bom jedel, pa zdaj ne, pozneje. Nesi domov in se pogrej! Jaz bom čakal nekaj časa nove previdnosti. Pa glej, da boš skril to obleko . . . Pod posteljo jo deni in nikomur ne govori o njej, ker bi lahko prišle težave zame in zate.

Karol. Nikar ne dvomite; tako jo bom skril, da je živa duša ne bo dobila . . . Če boste kaj potrebovali, pa kar pokličite. Z Bogom, oče! (Bog naj podpira mene in mojega očeta!)

Peti prizor.

Robert sam.

Nedolžno bitje! Kako je mogoče, da še živijo na svetu osebe, ki so te upale zavreči in te pustiti na poti, kjer sem te našel napol živega! Takrat si bil star le malo dni. Tvoji stariši so gotovo revni in so popolnoma pozabili na svojo krutost in na svojega sina. (*Iz daljave se sliši bobenček.*) Oj, ta glas me spominja, da imam pri vojakih sina, daleč, daleč med branitelji domovine. Osem in še več let ga nisem videl, ne slišal o njem, in še osem let ne bom vedel, kaj se ž njim godi. Moj Bog, če še živi, daj, da ga vidim, da ga objamem, predno umrjem.

Šesti prizor.

Naddesetnik z vojaki in prejšnji.

Nadd. (*Robertu*). Mož, povejte, ali ni tu v bližini nikakega boljšega stanovanja?

Robert. Štiri ure daleč proti zahodu je mala vas, tukaj pa ni drugega, kakor ta koč.

Nadd. Čegava je?

Robert. Dobrega kmeta, ki jo je odstopil meni, ker sem jako reven.

Nadd. A, tako! Koliko sob ima?

Robert. Samo eno, ki pa služi za vse.

Nadd. Potem pa že ni primerna za našega polkovnika. Desetnik, ukažite, da takoj postavijo tabor; polkovnik pride vsak čas z vojaki; za vojake pa postavite šotore! Ta bajta bo pa služila nama.

Robert. Prav rad jo vam odstopim; revna bo, pa ne morem drugače postreči.

Nadd. Nam zadostuje dobro srce. Pa nikanar ne mislite, da vas nameravamo pregnati, za vse bo dosti prostora. O, povejte mi, imate kaj vina?

Robert. Nič nimam, gospod . . . , drugega nimam, kot ognjišče, slamnato posteljo, dve omari in enega dečka.

Nadd. S čim pa živite?

Robert. S pomočjo radodarnih src skupaj z dečkom.

Nadd. Kako? Imate dečka?

Robert. On je moja podpora. Oh, gospod, če bi vam vse povedal . . . , no, pa rajši pustimo to govorjenje. Povejte mi, katerega polka pa ste?

Nadd. Naddesetnik prvega polka pod polkovnikom Bretom.

Robert (*prestrašeno*). Pod polkovnikom Bretom?

Nadd. Da.

Robert. O Bog! Povejte: ali še živi, ali je zdrav, ali je z vami (*se tresse*).

Nadd. Kdo? Govorite!

Robert. Jakob Schwarz.

Nadd. Schwarz! Hudobnež! Živi. Zločinec je zbežal pred par urami.

Robert. Zbežal!?

Nadd. Da, gotovo.

Robert. Moj Bog!

Nadd. Ali ste ga videli?

Robert. Moči mi primanjkuje (*omedli*).

Nadd. (Kaj je vendar temu starcu?)

Sedmi prizor.

Karol in prejšnji.

Karol. Oče, kaj vam pa je? . . . O Bog, moj oče umrli! . . . A neusmiljeni, vi ste ga umorili! . . . Ubogi Karol, tvoj oče umrli! (*Foka*.)

Nadd. Ta je pa res lepa! Saj ni umrl, ne. Ali ne vidiš, da živi? Poglej, da se premika, mrtev človek se ne more premikati. (To obnašanje se mi zdi čudno.)

Karol. Ubogi oče, vstanite . . . Povejte, kaj vam je storil ta hudobnež?

Robert. Nič, moj sin, nič.

Nadd. Povejte, ali poznate Jakoba Schwarza?

Robert. Sem ga poznal . . ., ga poznam . . ., ali ga še niste našli?

Nadd. Ne, ampak ga iščejo.

Robert. In ko ga najdejo?

Nadd. Umreti bo moral . . ., vojaške postave so ostre.

Robert. (Kaka bolest za očetovo srce.)

Karol. Umreti! Kdo mora umreti?
Moj oče?

Robert. Neki nesrečnež.

Karol. Zakaj?

Robert. Ker je nesrečen.

Karol. Ker je nesrečen, bo moral umreti? Ali je greh, biti nesrečen? Oče, potem bova pa morala tudi midva umreti, ker sva tudi midva nesrečna.

Robert. Kdove, moj sin, kdove!

Karol. Kdove! Ubogi Karol! . . . In vi, gospod, zakaj hočete smrt nesrečnemu? Pomislite, če je kdo nesrečen, so gotovo drugi vzrok njegove nesreče.

Nadd. (Občudovanja vredna priprostost.) O, glejte! prihaja gospod polkovnik.

Osmi prizor.

Polkovnik, Lovro in prejšnji.

Nadd. Dobro došli, gospod polkovnik.

Polk. Se je polk utabóril?

Nadd. Da; ker pa za gospoda polkovnika ni primernega stanovanja, sem ukazal tu v bližini postaviti šotore.

Polk. Prav.

Nadd. Desetnik in jaz pa stanujeva v tej koči.

Polk. Dobro! Zdaj sta prosta.

Karol. (Kako lepo obleko imata ta dva gospoda.) (*Opazuje častnika.*)

Nadd. Starček, peljite me v svoje stanovanje.

Robert. Takoj! (Bog naj varuje mene in mojega sina.) Pridi, Karol!

Karol. Oče, jaz bom ostal tu, bom gledal ta dva gospoda, ki sta tako lepo oblečena.

Robert. Idi, pravim, ubogaj! (*Ga prime za roko in odpelje.*)

Deveti prizor.

Polkovnik in Lovro.

Polk. (*zdihuje žalosti.*)

Lovro. Dragi prijatelj, kdaj boš nehal žalovati? Ali je mogoče, da te ne morem videti nikdar veselega? Deset let je že minulo . . .

Polk. Da, deset let je minulo, in tvoje prijateljske besede so že skoraj zacelile rano mojega srca, toda, pogled na te kraje, ki so bili priča moje nesreče, mi vzbuja v spominu sina, mojega dragega sina, ki je bil še nedolžno dete iztrgan iz materinega naročja in vržen v naročje smrti . . . Ah, bolest nesrečnega očeta . . .

Lovro. To so toraj kraji, kjer si zgubil edinega sina? Ubogi prijatelj, po pravici žaluješ!

Polk. Še se spominjam onega dne. Vse, vse imam pred očmi. Mi smo se utaborili na teh hribih. Neko temno me-

gleno noč nas nepričakovano zajame sovražnik. Kak strah! Kaka groza! Naši vojaki so plavali v krvi; naši tabori so bili razdrti in uničeni. Moja uboga soproga, ki me je pred dvema letoma zapustila, je, stiskaje sina v svoje naročje, z menoj bežala. Med mrtveci in ranjenci sem se boril za najdražji bitji. Da, vse imam pred očmi. Kar soproga, ne vem kako, pade. Množica sovražnikov nam je sledila. Videč nevarnost, poberem soprogo in ž njo bežim. Toda noč, vpitje, strah, vse to nama je prepozno odkrilo, da sva zgubila sina. Zastonj sva ga iskala; gotovo ga je pohodil sovražnik in midva sva ostala v nepopisni žalosti.

Lovro. In vendar . . . kdo vé? . . . Če si ga zgubil v teh krajih, tedaj znava kaj zvedeti. Lahko vprašava, morda bo le kdo kaj vedel.

Polk. Nemogoče. Veruj mi, novo iskanje bo povečalo mojo žalost. Ni več upanja. (*Na tihem nadaljujeta pogovor.*)

Deseti prizor.

Karol in prejšnja.

Karol. Kar nagledati se ne morem teh gospodov. Kako sta lepo oblečena. Če bi si upal, takoj bi ju ogovoril (*gleda sabljo*). Kdove, kaj je tista dolga palica? Kako je svetla (*se približa in dotakne*).

Polk. Kdo je? Kaj je? Kaj hočeš?

Karol. Pomoč, pomoč! (*Beži.*)

Polk. Počakaj, otrok!

Karol. Sem se vas ustrašil.

Polk. Tako mlad še in že kradeš?

Karol. Kradem! . . . Bog me varuj krasti! O, kako grda je ta beseda. Če bi bili vi tako majhni, kakor sem jaz, gotovo vam bi je ne prizanesel.

Polk. Glej ga, glej! Kdo te je tako učil?

Karol. Moj oče so rekli, ta takih besed ne smemo govoriti.

Polk. Ali imaš očeta?

Karol. Pa še kako dobrega. So revni, da, toda bolj dobri, kakor vsi drugi očetje.

Polk. (*Lovrencu*). Kako uljuden je ta deček, njegova zunanost mi jako ugaja. Povej, kaj bi hotel od mene.

Karol. O, kako ste dobri! . . . Pustite, da vam poljubim roko (*polkovnik jo umakne*). Nikar se ne bojte, saj nimam umazanih rok. No, pogledjte, če niso lepe. Jih vsak dan umijem, včasih celo dvakrat ali trikrat (*poljubi roko*). Sem prišel, da bi mi dali kak milodar.

Polk. Milodar? Toraj si reven?

Karol. Reven; pa moj oče so tudi revni.

Polk. In kaj dela tvoj oče?

Karol. Moj oče so stari šestdeset let, in ne morejo nič več delati.

Lovro. (Šestdeset let njegov oče. Kako je mogoče, da bi tak starec imel tako mladega sina?) In tvoja mati?

Karol. Nisem nikdar imel matere.

Polk. Nisi imel matere?

Karol. Ne; če bi jo bil imel, bi mi gotovo oče povedali, pa mi niso nič rekli.

Lovro. (Kako nedolžen je ta deček.)

Polk. Povej mi, kje stanuje tvoj oče?

Karol. Kar tukaj v tej koči.

Lovro (*polkovniku*). Vprašaj onega starčka, govori ž njim; mogoče bo pa le kaj vedel.

Polk. Imaš prav. (*Vzame iz žepa denar.*) Vzemi! Idi in povej svojemu očetu, da želim ž njim govoriti! Medtem pa, ko bom jaz tukaj, boš prišel vsak dan na hrano v moj tabor. Razumeš?

Karol. Razumem, v vaš tabor. Kje pa stanujete?

Polk. Tam, ali ne vidiš? (*Mu pokaže.*)

Karol. Tam spodaj. Kaj pa, kadar dežuje?

Polk. Se ne boš nič zmočil, je vse pokrito.

Karol. Čudno, jaz sem pa mislil, da je brez strehe. (*Pogleda denar.*) Toda gospod, vi se hočete z menoj šaliti.

Polk. Kako, s teboj šaliti?

Karol. Da; moj oče in jaz sva lačna, to se pa ne more jesti.

Polk. Kako, z dvema zlatoma se ne bosta nasitila?

Karol. Kdo bo pa hotel to-le vzeti?

Polk. Vsakdo rad; le nikar se ne boj.

Karol. Jaz sem pa mislil, da ne bo hotel nihče vzeti, ker še nisem nikdar videl kaj tacega. To sta dva krajcarja, kajne?

Polk. Dva cekina, vredna več sto krajcarjev.

Karol. Cekina! . . . Več sto krajcarjev! O, kolika dobrota! Bog plačaj! Zdaj grem pa k očetu . . . To je poslal Bog, ker sem danes zjutraj rešil življenje tako obledenemu, tako . . . Pa sem obljubil, da ne bom nikomur povedal. Grem takoj k očetu (*hoče oditi*).

Enajsti prizor.

Robert in prejšnji.

Robert. Karol! Karol . . . kako vendar, da me danes ne ubogaš?

Karol. Oh, oče, kako nekaj lepega imam jaz.

Robert. Kaj pa?

Karol. Ta dva gospoda sta mi darovala dva ce—ce—, kako se že reče? Da, dve reči, ki sta vredni sto. Tu imate.

Robert. O Bog! To sta dva cekina.

Karol. Da, da, cekina; sta tudi ona dva tako rekla.

Robert. Koliko časa že nisem videl zlata.

Karol. Zlata! Kaj pa je zlato?

Robert. Je najbolj dragocena kovina, ki jo imamo na zemlji. Ž njo lahko kupimo življenje, včasih pa tudi smrt; ona je vzrok vojska, propad družin, začetek preprirov in vsega hudega.

Karol. Tako lepa, pa tako hudobna.

Robert. E Karol, lepe stvari niso zmirom dobre.

Karol. Potem pa ne maram tega; imam rajši dva črna krajcarja, kot dva rumena cekina.

Polk. Dober starček! Vaši nauki so dobri, je res, a morali bi vendar vzbuditi hvaležnost do tistih, ki so skazali milost.

Robert. Hvaležnost izhaja iz radodarnosti in to deček čuti in jo čisla kot zlato. Želel sem le zamoriti pohlepnost po zlatu. Odpustite! (*Hoče poklekniti.*)

Polk. Ne, ne; nisem razžaljen; nikar se ne ponižajte.

Karol. Razžaljen? Ta gospod? Oh, če bi vi vedeli, kako sta ta gospoda dobra! Poslušajte: vsak dan mi bosta dala kosilo, in jaz bom snedel eno tretjino, ker sem majhen, dve tretjini bom pa prinesel vam, ki ste bolj veliki. Kajne, gospod!

Polk. Da, da; povejte starček, ali je ta deček vaš sin?

Robert. Gospod, če moram govoriti resnico . . .

Dvanajsti prizor.

Naddesetnik in prejšnji.

Nadd. Aha, smo odkrili goljufijo. Ta starec je pomagal begunu. Glejte obleko! Medtem ko sem se slačil, sem jo našel pod posteljo. Glejte ime Schwarz, zapisano na podšivu, kakor je navada.

Robert. (Za Boga, zgubljen sem.)

Polk. Vi ste tedaj pomagali begunu?

Robert. O gospod, jaz sem nedolžen.

Nadd. Nedolžen! se vidi iz najdenega.

Polk. Vi naddesetnik mirni! (*Robertu*) Govorite vi, kako je ta obleka prišla v vašo sobo.

Robert. Gospod, ne vem . . . slučajno . . . verujte mi, jaz nisem kriv . . . Četudi je bil begun . . . (O Bog ne vem, če bo prav . . .)

Polk. Vaša razburjenost potrди dejanje. Govorite, sicer . . .

Karol. Ste tako dobri in zdaj hočete biti hudi. Bom jaz govoril; jaz bom povedal, kako je prišla obleka v našo kočó. Poslušajte gospod! Sedel sem . . .

Nadd. Kaj tebe briga? Molči!

Polk. Pustite, naj pove!

Karol. Da gospod, pustite, da povem: imam jaz govoriti, vi morate molčati. — Sedel sem torej, kakor sem rekel, tukaj na tem kamenu in prosil Boga, naj mi pošlje kako pomoč. Kar pride neki mož, oblečen tako, kakor ta tukaj (*pokaže nad-desetnika*), in me prosi, naj mu dam očetovo suknjo, katero sem imel ravno na rami. Jaz je nisem hotel takoj dati, . . . ker je pa le prosil in jokal, se mi je smilil in sem mu jo dal. V tem zasliši ropot trom trom, tará patá. Ubog človek je vrgel od sebe svojo obleko, vzel mojo suknjo in zbežal. — Moj oče so nedolžni in če je prepovedano rešiti življenje bližnjemu, potem kaznujte mene; pustite me brez jesti magari dva dni; sem zadovoljen, da je le rešen oni ubožec.

Polk. Srce tega dečka mi ugaja.

Karol. Ako vam ugaja moje srce, storite mi milost in ne kaznujte očeta . . . prosim vas! (*Poklekne.*)

Polk. Ne, ne, vstani; tvoja nedolžnost te reši. Toda pomni, če bi imel šest let več, bi ne ušel postavni kazni.

Karol. Torej, če pomagati ljudem ni dovoljeno in me mladost reši kazni, bom pa zmirom ostal majhen.

Polk. Kdo prihaja?

Nadd. Bržkone peljejo kakega jetnika.

Trinajsti prizor.

Desetnik, Jakob, dva vojaka in prejšnji.

Desetnik. Gospod polkovnik, nocojšnji begun preoblečen je v naših rokah.

Polk. Naj stopi naprej. (*Vstopi Jakob vklenjen in oblečen v Robertovo suknjo.*)

Karol. O, pogledjte suknjo mojega očeta.

Robert. O nebo! Ali se motim? Jakob?

Jakob. Kak glas . . .

Robert. Moj sin, moj sin . . .

Jakob. Moj oče, moj oče . . . (*Se objameta.*)

Nadd. Čuden slučaj.

Karol. Moj oče imajo tedaj še enega sina. Torej nisem sam.

Nadd. Kaj naj storimo, gospod polkovnik? Zapovejte?

Polk. Kaznujte ga po postavni kazni.

Nadd. Ločite ju! (*Vojaki izvrše.*)

Robert. A neusmiljeni! Je moj sin!

Nadd. Hudobnež je in mora prejeti zaslužen kaznen.

Jakob. Oče, da bi videl vas v tej lepi noči in z vami častil novorojeno Dete, sem zbežal. — in ker sem vas videl, bom moral umreti.

Karol. Ne boste umrli, ne. Oče, kako naj ga pa imenujem?

Robert. On je tvoj brat.

Karol. Da bi moj brat umrl? Srce mi pravi, da ne . . . Kajne gospod, da ne bo umrl?

Polk. Naddesetnik, izvršite!

Nadd. Naprej! Stopaj!

Jakob. Oče, priporočite me Bogu! Gospod polkovnik, usmilite se mene in mojega očeta! Verujte mi, da sem le zato zavrgel orožje, da bi še enkrat videl svojega očeta . . .

Nadd. Stopaj! (*Odidejo.*)

Karol. Stopaj, stopaj; kako hudoben je ta gospod.

Lovro. Prijatelj, ali hočeš povečati žalost današnjega dne? Ali nisi ti glava polka? Ali boš ukazal umoriti nesrečnega?

Polk. Obsodbe še nisem izrekel. Najprej naj sliši obsodbo vojaškega sveta; jaz bom izrekel pozneje, kakor mi bo bolje ugajalo.

Robert. Gospod, dobrota, katero ste pred kratkim skazali, me sili, da se vržem k vašim nogam. (*Poklekne.*) Vem, da ste pravični in da so ostre vojaške postave. Vidim, da preti mojemu sinu smrt. Le vi gospod, ga morete rešiti. On je zbežal iz ljubezni do mene, da bi videl svojega očeta. Res pregrešil se je, toda, zaslepila ga je njegova ljubezen. Moje solze naj vas ganejo, moje prošnje! (*Źoka.*)

Karol. Ne jokajte, oče! Ali hočete, da vam ta dobri gospod obsodi sina, ker je prišel pogledat očeta? Če bi bilo to krivo,

potem sem jaz vreden tisoč smrti, ker vsak dan tisočkrat pridem vas pogledat. Bodite veseli, ne bo umrl, ne!

Polk. Meni se zdi, da je v tem skrita neka zvijača. Če je Schwarz res zbežal samo zato, da bi videl vas, zakaj ni ostal pri vas? Zakaj je tekel dalje?

Robert. Ko so mojega sina poklicali k vojakom, sem prebival v vasi, oddaljeni dvanajst ur odtod. Moja revščina se je po zgubi sina čedalje bolj večala. Prisilila me je, zapustiti oni kraj in se preseliti v to kočo, katero mi je ponudil usmiljen kmet. Moj sin ni vedel, da sem tu, zato je tekel dalje in pustil za seboj svojega očeta.

Lovro. Le umirite se, dobri starček; polkovnik se vas bo usmilil.

Karol. Tudi jaz sem tako rekel. Tako dobre osebe ne znajo storiti hudega.

Lovro. Zdaj lahko nadaljujete povest o tem dečku. Govorite jasno, brez skrivnosti!

Robert. Nikar ne dvomite, gospod; prav tako bom povedal, kakor je bilo. Ko sem po veliki vojski zapustil ono vas, sem prišel v te samotne kraje. To^o je bilo pred kakimi desetimi leti. Povsod je tekla kri in so ležali mrtveci. Med temi mrtveci sem pa . . . Vi se tresete, gospod polkovnik.

Polk. Nič, nič; le nadaljujte, nadaljujte!

Robert. Med mrtveci zaslišim jok malega otroka. Iskal sem in med mrtvimi trupli sem našel tega dečka napol živega. Takrat je bil še majhen, star komaj par mesecev. Od tega časa je otrok ostal pri meni in bil mi je vedno ubogljiv.

Polk. A, to je moj sin (*ga hoče objeti*).

Karol. Ne, ne, gospod (*se odmakne*).

Lovro. (Saj sem rekel; moje upanje ni bilo zaman).

Polk. Da, moj sin . . .

Karol. Ne, ne; četudi ste bogati, iz rok mojega očeta me ne boste nikdar iztrgali.

Robert. Gospod polkovnik, jaz vas ne razumem. Kako? Vaš? Kako vendar, če . . .

Polk. Povejte, ali je imel kako znamenje?

Robert. Majhno svetinjo . . .

Polk. Da, prav moj sin je. A, našel sem ga. To je moj sin. (*Ga objame.*) O kaka tolažba!

Robert. Božja previdnost!

Karol. Kako bom vaš sin, če vas nisem nikdar videl? In potem, vi ste bogati, jaz pa reven.

Robert. Moj Karol, to je tvoj pravi oče. Spoštuj ga, kakor si spoštoval mene, ko sem bil namestnik očetov.

Karol. Jaz sem torej vaš sin. Povejte, ali bom še moral okrog hoditi in prositi?

Polk. Nič več, ljubi sin.

Karol. O, kako sem vesel! (*Robertu*)
Oče, tudi vi bodite veseli, tudi vi boste
gospod, kakor jaz.

Lovro. (Hvaležno srce.)

Štirinajsti prizor.

Naddesetnik in prejšnji.

Nadd. Vojaški svet je določil, da mora
umreti. Ne manjka drugega, kot vaš podpis.

Karol. Glejte tistega hodobnega moža.

Robert. O gospod, usmilite se me!
Jaz sem vam rešil vašega sina, rešite vi
mojega! (*Poklekne.*)

Karol. Saj ne bo umrl. (*Polkovniku.*)
Povejte oče, ali imate vi oblast čez druge?
Ko jaz postanem vaš sin, bom imel tudi
jaz oblast. Dobro, jaz ga oprostim. Vi
ljubi oče, vstanite, vi (*naddesetniku*) pa,
idite!

Polk. Dragi sin, dobri starček; ali me
res mislita brez srca? Naddesetnik, povejte
vojaškemu svetu, da jaz Schwarza oprostim.
Kmalu pridem sam, da vam dam bolj na-
tančno poročilo. Pošljite mi Schwarza!

Karol. Alo, gospod, ubočajte! (*Nad-
desetnik odide.*)

Polk. Ljubi sin, dobri vzgoji, katero
si dobil pri Robertu, nimam dodati dru-
gega, kakor bogastvo. Jaz občudujem tvoje
usmiljenje in tvojo pokorščino. Ostani vedno
tak!

Karol. Vedno vam hočem ostati pokoren, kakor sem bil Robertu.

Polk. Ti verujem.

Lovro. Tvoj sin je vreden zlata.

Petnajsti prizor.

Jakob, desetnik in prejšnji.

Jakob. Gospod polkovnik, oče . . . vse sem razumel. O, kolika milost! Kako naj vam povrnem? Moje življenje naj bo vaše; zapovejte! (*Se vrže pred polkovnika.*)

Karol. Ne zapovem drugega, kakor da živiš. Vstani ljubi brat, in bodi hvaležen mojemu novemu in bogatemu očetu.

Polk. Desetnik, peljite tega dečka v moj tabor in mu preskrbite novo lepo obleko. Karol, zdaj ko si gospod, povej, kaj ti svetuje tvoja hvaležnost?

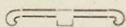
Karol. Ali obljubite, da boste storili, kar vas bom prosil?

Polk. Obljubim.

Karol. Robert in njegov sin Jakob naj bosta neločljiva tovariša mojega življenja: prvi naj mi bo učitelj, drugi prijatelj! Moje bogastvo bi ne bilo nič vredno, če bi ga ne razdelil med tako dobri osebi. (*Zastor pade.*)

(*Konec.*)

DVA GLUHA
BURKA V ENEM DEJANJU.

OSEBE.

Slivovka, *zelo naglušen.*

Zeleneec, *zelo naglušen.*

Miha, *natakar.*

Popotnik.

Stražnik.

Prvi prizor.

Gostilna z vhodom ob straneh in v ozadju. Na desni miza, na mizi dva zvonca, skoro enaka, katerih eden nima kemblja.

Slivovka. (*Vstopi, na glavi cilindar, v eni roki kovčeg, v drugi palico. Pod pazduho nosi knjigo. Ogleduje.*) Žive duše ni. Ljudje božji, kje pa ste? Kje je vendar natakár? Ej, natakár! natakár! Ta je pa lepa! Gostilna brez gospodarja in brez natakárja! Prišel sem v to sobo, ne da bi opazil živo dušo. (*Prime za zvonec brez kemblja.*) Bom pozvonil s tem-le zvoncem, (*dela kakor da bi zvonil, a ker je gluha, ne opazi, da zvonec ne zvoní, ker nima kemblja*) bom videl, če bo kaj pomagalo. (*Ko se nihče ne odzove.*) To je pa že od sile. To so neznosne, naravnost gorostasne razmere! Tu je treba protestirati! Kakšni ljudje so pa to, da tako malo skrbe za svoje goste! (*Spet vihti zvonec.*) Zakaj pa imajo zvonce na mizi, če jih pa natakárji ne slišijo, ali jih pa ne marajo slišati? (*Približa se k vratom v ozadju in kliče:*) Oj! Oj!

Natakár. (*Oddaleč.*) Pridem, pridem. Malo potrpite, saj menda ne gori voda.

Slivovka. (*Ki ga ni slišal.*) Nobenega odgovora. Ti vražji natakarji! Gotovo so vsi gluhi.

Drugi prizor.

Slivovka in natakar Miha.

Natakar. (*Vstopi.*) Sem že tu. Dober dan. Dobrodošli.

Slivovka. Kakšno postrežbo pa imate v tej gostilni? Pol ure že kričim, da me grlo boli in zvonim s tem-le zvoncem, da mi je že roka utrujena.

Natakar. Oprostite, jaz sem slišal klicati samo enkrat. Zvonili pa gotovo niste. Ko bi kaj takega storili, bi bili že zdavna postreženi. Vi se pa zvonca (*pokaže zvonec ki ima kembelj*) še dotaknili niste.

Slivovka. Saj pravim, buzacajna! Zakaj pa imate zvonce, če jih ne slišite? Tako sem zvonil s tem-le zvoncem, da je čudež, če ni počil.

Natakar. (*Se smeje. Zase.*) Ha, ha, ha! Ta-le ga pa ima najbrže že pod kapo, ali se mu pa eno kolesce v glavi prav ne vrti. (*Slivovki.*) Ali ne vidite, da ta zvonec nima kemblja? (*Mu ga pokaže.*) Danes zjutraj, ko sem pometal je nekam odletel in dozdej ga nisem mogel najti. (*Se smeje zadovoljno sam zase.*) Ha, ha, ha!

Slivovka. (*Potrt.*) Buzacajna! (*Zase.*) Nazadnje se bom pa še izdal, da sem gluhi.

(*Natakarju.*) To je pa res malo prenemumno, da imate v gostilni zvonce brez kemblja. Človek se prav lahko zmoti, posebno če je malo zamišljen, če ima kake skrbi, če je kaj razstresen . . . saj me razumete!

Natakar. (*Nagajivo.*) Vse je mogoče na tem svetu. Vidite, s tem-le zvoncem bi imeli zvoniti. Ta ima dober kembelj.

Slivovka. Seveda, seveda! Onega bi morali pa stran nesti, tako je nemogoča vsaka pomota. (*Zase.*) Še tega šmentanega zvonca je bilo treba. A kar je, to je. (*Natakarju.*) Ej, ali je ta najboljša gostilna v vasi?

Natakar. Gotovo. Edina gostilna in obenem tudi najboljša.

Slivovka. (*Veselo.*) Povej mi, ljubi natakar, kakšna jedila pa imaš na razpolago za kosilo? Jaz sem že nekako . . . skoro bi rekel . . . lačen.

Natakar. Imamo navadno in špansko juho, ješprenček, rezance, makarone, če vam drago, tudi prežgano in krompirjevo juho, jetrne cmoke, ocvrte možgane, kokoš v frikasé, telečjo pečenko, petelinje grebene, mesene, jetrne in krvave klobase, pečene golobe itd. itd.

Slivovka. (*Ki je pazno poslušal.*) Kaj pa! Kaj pa! Bazacajna! Bodi tako prijazen, pa povej še enkrat. Nisem dobro pazil in sem nekatera jedila prezrl.

Natakar. Ta je pa gluh, da mu ga ni para. Tu je treba vpiti na vse grlo. (*Slivovski.*) Pravim, da imamo (*glasno*) pečene golobe.

Slivovka. Kaaj? Gobe? Ah, gob pa ne maram. Enkrat sem se jih nekje najedel, pa me je tri dni potem trebuh bolel. Tako me je vilo, da se mi še sedaj milo stori, ko se spomnim. Povejte najprvo, kaj imate za juho!

Natakar. Saj sem rekel: navadno in špansko juho, jetrne cmoke, ješprenček . .

Slivovka. No. Saj mi ugaja. Kaj pa še?

Natakar. Raznovrstne omake mrzle in gorke, teletina, kokoš v frikasé, razne močnate jedi, kranjske in dunajske klobase . . .

Slivovka. No, no je že prav. Meni je vse po godu, kar si rekel. (*Zase.*) Prav ničesar nisem razumel. (*Glasno.*) Le prinesi, kar imaš. Na koncu mora seveda biti tudi sadje.

Natakar. To se pač razume. (*Zase.*) Ta le je pa bolj gluh, kakor moj stric Matevž, ki je oni dan rekel «Bog pomagaj», ko je blizu njega strela udarila, misleč, da je kdo kihnil.

Slivovka. Ti, natakar, pa hitro napravi! Veš, meni se mudi.

Natakar. Nič se ne bojte. (*Zase.*) Danes bo še kaj zabave s tem-le tepcem. (*Odide.*)

Slivovka. Lačen sem pa, lačen. Kar kruli mi po želodcu. Sedaj se spominjam, kako smo se učili v šoli stih nekega, ne vem katerega klasika: «Krúleto in trebuhó et pájčevne v njém se delúnto». — Komaj čakam, da bo kaj za pod zobe. Naročil sem sicer, da morajo hitro napraviti, a vem, da tako brž še ne bo. Da pa med tem malo pozabim na lakoto, bom čital kaj iz svojega nepozabljivega Prešerna, ki ga imam vedno s sabo, kadar potujem. (*Se ozira. Ko vidi, da ni več natarja.*) Buzacajna! Ta je bila pa zares lepa! Take smole kot danes pa še ne kmalu. Šlo je vse dobro in srečno, pa pride vmes ta nebodigatreba, ta preklicani zvonec brez kemblja! Malo je manjkalo, da se nisem izdal, da sem gluhi. Da bi vrag vzel vse zvonce brez kemblja! (*Prime zvonec in sicer tistega, ki ima kembelj in ga jézno vrže pod mizo.*) Če bi ne bilo tebe, ne bi prišel v tako zadrego z natarjem! Buzacajna!

Natar. (*Vstopi, ko je čul zvoniti.*) Prosim, česa želite?

Slivovka. (*Začuden.*) Kaj pa je? Kdo te je pa poklical?

Natar. (*Zelo glasno.*) Zvonili ste s tem-le zvoncem (*pokaže*) in zato sem prišel sem pogledat, kaj zaukazujete.

Slivovka. Kaj pa kričiš tako neznanško? Ali misliš, da sem gluhi?

Natakar. Malo menda že, kakor se vidi.

Slivovka. (*Zase.*) Zopet smola. Buzačajna! Kako se naj še sedaj izmažem? (*Natakarju,*) Res je . . . sem hotel . . . sem mislil . . . ne vem dobro . . . bila je najbrže pomota . . . Aha, hotel sem te vprašati, kako ti je ime.

Natakar. Meni? Miha.

Slivovka. Lepo, prav lepo. Pavliha. Zanimivo, imenitno ime imaš. Pavliha!

Natakar. Še kaj drugega zaukazujete? (*Slivovka se ne odzove.*) Grem po svojih opravkih. (*Odide.*)

Slivovka. (*Misleč, da je natakar še na odru . . .*) Vrlo, vrlo. Pavliha! (*Se ozre in ne videč nikogar . . .*) Hvala Bogu, da je odšel! To je pa že več kot od sile! Poglejte! Če je to golo naključje, pa si dam takoj odsekati glavo. (*Ogleduje zvonec.*) No, prav ta-le ima kembelj. Tu mora biti začarano, da začarano. Sedaj, ko sem mislil, da imam v rokah zvonec ki nima kemblja, pa sem zagrabil za tistega, ki ima kembelj. Človek bi kar iz kože skočil od same jeze. To je bila sreča v nesreči, da sem se s svojo bistrumnostjo znal takoj izgovoriti. Drugače bi zaradi tega preklicanega zvonca še enkrat prišel v zadrego. Sedaj bom pa kaj bral . . . sicer se še v tretje kaj pripeti. (*Sede za mizo in deklamuje iz knjige:*) Mož in

oblakov vojsko je obojno končala temna noč . . . (*Bere potihoma in spremlja s kretnjami svoje branje.*)

Tretji prizor.

Natakar, Slivovka, Zelenec.

Natakar. Prosim, izvolite! Kar tu malo počakajte. Med tem se pa lahko seznanite s tem-le gospodom.

Zelenec. (*Ki ni ničesar razumel.*) Hvala, hvala! Sem prav zadovoljen. Saj je ta soba precéj lepa.

Natakar. To je soba za skupne obede. Opozoriti vas pa moram, da je oni-le gospod gluh, neznansko gluh.

Zelenec. Eh, muh je pa sedaj povsod dosti. Ta nadlega se ne da odpraviti zlepa. Pa kaj se hoče. Potrpeti je treba.

Natakar. (*Se smeje zadovoljno.*) Izvrstno. Mesto enega imam sedaj dva. To bo zanimivo poslušati, kako se bosta med seboj pogovarjala. (*Glasno Zelencu:*) Oprostite, moram po opravkih. Ako bi kaj potrebovali, kar pokličite, jaz sem vam vedno na razpolago. (*Se pokloni in odide.*)

Četrty prizor.

Zelenec in Slivovka.

Zelenec. (*Se približa Slivovki in se mu klanja. Ta ga ne opazi.*) Buzarona,

kako je zatopljen v svoje čitanje! Še opazil ni, da sem tukaj. To mora biti silno učen človek, ali pa je gluha, kakor sem jaz . . . Eh, pa to menda ni mogoče . . . (*Se mu približa.*) Gospod . . . (*Se mu pokloni.*)

Slivovka. (*Ko ga zagleda.*) Oprostite, vas nisem videl, pa raztresen sem bil, ali pravzaprav utopljen v svojo knjigo. Danes se pa tudi ne počutim dobro.

Zelenec. Jaz? Hvala, hvala, prav dobro! No, da je le zdravje, potem že gre. Pa vi, ste zdravi?

Slivovka. Ravno danes me je nekaj prijelo. Sam ne vem, kaj je pravzaprav.

Zelenec. Me veseli, me veseli . . .

Slivovka. Če smem vprašati, s kom imam čast govoriti?

Zelenec. Če mi dovolite, se vam predstavim. Moje ime je Slavko Zelenec, sluga na učiteljišču.

Slivovka. (*Začuden.*) Profesor na vseučilišču! (*Zase.*) Pa se mi je zdel tako kmečki. (*Glasno.*) Mogoče greste na poučno potovanje?

Zelenec. O gospod, le prepričani bodite, da to niso sanje, ampak resnica, gola resnica.

Slivovka. Ali predavate zgodovino?

Zelenec. Eh, vino pa letos res ni dobro. Tako je kislo, da ga človek še za pokoro nerad pije. Na celem Dolenjskem

se ne dobi dobrega vina. Samo v Gadovi Peči ob hrvaški meji sem se bil enkrat nalezel dobre kapljice. To je res grozno leto za vino!

Slivovka. Saj se mi je zdelo. O me prav veseli, da imam čast, vas spoznati. Tudi jaz sem mislil postati profesor, a v mojo srečo ali nesrečo, sam ne vem, mi je domača sivka nekega dne latinsko slovnico snedla. Tedaj sem pa dal slovo za vedno zaduhlim šolskim sobam. V znamenje hvaležnosti do sivke, ki me je rešila šolskih muk, sem pa postal kravji zdravnik.

Zeleneec. Okrajni sodnik? To je zame prevelika čast, da se smem seznaniti s tako imenitnim gospodom. Moj poklon, gospod okrajni sodnik!

Slivovka. Prosim, prosim. (*Se klanjata drug drugemu.*) Oprostite, sedaj sem se spomnil, da boste gotovo tudi vi lačni. Naročil bom takoj za oba. Kajneda, gospod vseučiliški profesor?

Zeleneec. Veste kaj, gospod okrajni sodnik, saj bi lahko skupaj kosila. Kar naročite! Opozorim vas pa, da v gostilni ne maram za juho. Veste, jaz nič kaj ne zaupam juhi, ki se dobiva po gostilnah. Bog ve, kako jo pripravljajo! He, He! (*Se gledata drug drugega, a ker se nista razumela, se smejeta in tolčeta s palicama ob tla.*)

Slivovka. He, He!

Zelenec. (*Sede za mizo. Medtem pa Slivovka stoji za njegovim hrbtom ter zopet poskuša svojo srečo z zvoncem brez kemblja. Zelenec, misleč, da je sam.:*) Juho po gostilnah najdražje zaračunajo. Človek mora vedno prav globoko seči v žep, če hoče naročiti juho. A denarja je škoda, posebno dandanes, ko ga je tako malo.

Slivovka. (*Ki je zvonil z zvoncem brez kemblja.:*) Kako je vendar to, da se nihče ne oglasi? (*Pogleda zvonec.*) Glej ga spaka! Spet me je speljal na led ta vražji zvonec. To je pa res čudno, da vtretje tako rado gre!

Zelenec. Denar je drag, težko ga je dobiti v roke. Zato je pa treba varčevati. Buzarona! To je dobro, da sva dva. Tako bom vsaj manj zapravlil in se pošteno najedel . . . (*Ugleda Slivovko.*) O, saj je še tukaj.

Slivovka. Torej, kakor sem rekel, jaz naročim kosilo tudi za vas.

Zelenec. Jaz sem bil vedno tega mnenja. A dobro si zapomite: jaz ne maram juhe.

Slivovka. To se razume, najprvo juha. Kajpada! (*Odide.*)

Peti prizor.

Zelenec, Slivovka in natakár.

Zelenec. Saj sem rekel, da juha po gostilnah . . . (*Opazi, da je Slivovka odšel.*)

To je pa res grdo; poslušati za hrbton človeka, kaj govori. Če je kaj vreden človek, mora pač biti tudi olikan. (*Se ozira . . .*) Vidi se, da so tudi učeni ljudje : . . . (*se ozira*) včasih malo nerodni in zarobljeni . . .

Slivovka. Tako. Vse je naročeno. Buzacajna!

Zelenec. Vrlo, vrlo, gospod . . . okrajni sodnik. (*Sedeta oba.*)

Slivovka. Tako je, gospod vseučiliški profesor.

Zelenec. Oprostite, kako ste rekli? (*Se približa Slivovki.*)

Slivovka. Prosim, kaj pravite? (*Se približa Zelencu. Drug drugega gledata z odprtimi usti.*)

Zelenec. (*Zase.*) Menda je tudi on gluh.

Slivovka. Kaj, če bi bil tudi on gluh, kakor sem jaz. No, pa to ni mogoče.

Natakar. (*Vstopi in pripravlja.*)

Slivovka. Izvrstno, gospod profesor! (*Zelenec pazljivo posluša.*) Vi gotovo prebivate na Dunaju. To mora biti lepo, krasno mesto. Stric moje rajnke tete je bil tudi enkrat na Dunaju in je pravil, da pri nas še travniki niso takó široki, kakor tam ulice. Pa cesar ima tam silno lepo hišo, ki je baje strašansko visoka. O, ko bi mogel tudi jaz enkrat na Dunaj, pa kaj, ko je tako daleč. Vendar ne rečem, da bi rad živel v tako velikem mestu; jaz ljubim samoto in pa domače življenje med

priprostimi ljudmi. Kaj se pa vam zdi, gospod profesor?

Zelenec. Vi s svoje strani sodite prav, jaz pa vendarle veliko rajši potujem z vozom ali pa celo peš, kakor z železnico. (*Natakar se smeje.*) Res je, da je železnica krasna, imenitna iznajdba. Odkar so napravili železnico, so takorekoč izginile daljave. V eni uri se prepotuje toliko, kolikor prej v enem dnevu. Toda pri tem je treba upoštevati nevarnosti, ki so združene s potovanjem po železnici. Vlak lahko skoči s tira, dva vlaka lahko skupaj trčita, železniški most se lahko podere in kdo more naštetih vse nevarnosti, ki lahko dolete tiste, ki se vozijo z vlakom. Ali nimam prav, gospod okrajni sodnik?

Slivovka. Ste tudi vi mojega mnenja, kajne? No, sicer pa ima tudi mesto svoje ugodnosti in prijetnosti.

Zelenec. Kaj?

Slivovka. (*Kakor. da bi vse razumel.*) Gotovo. gotovo.

Zelenec. Prosim, kakšno ime pa ima gospod?

Slivovka. Odkod sem doma? Iz Boštanja.

Zelenec. Poštanja? (*Zase.*) Čudno ime! (*Glasno.*) Gospod Poštanja, prav veseli me, da vas tudi po imenu poznam. (*Zase.*) Čeprav njegovo ime ni prav nič lepo: Poštajna. (*Glasno.*) Gospod Poštajna, kako

je pa kaj tam pri vas živina? Ali je kaj draga?

Slivovka. Živina, živina! O živine je v Boštanju precéj: krav je zelo veliko, konj in volov tudi, samo osla ni menda nobenega.

Zeleneec. Pri nas so pa brezaste krave bolj po ceni kakor pa rijavkaste.

Slivovka. Zame je pa konj najbolj prikupljiva žival. Ah, konj, gospod profesor, to je lepa žival. Bistra, urna plemenita!

Zeleneec. Hvala za poklon, gospod Poštajna. plemenit pa nisem, čeravno mi je mati pravila, da je bil stari oče mojega pradedu potomec nekega viteza plemenitega . . . Buzarona, pozabil sem že, kako mu je bilo ime.

Slivovka. Ime mi je pa Slivovka, zato ker so moj oče, Bog jim daj dobro, prodajali slivovko po Dolenjskem.

Zeleneec. Pa res čudno danes po svetu! Zato pa pravijo, da je danes povsod vse narobe. Buzarona, da je res.

Slivovka. Vreme je pa res lepo, tisto pa tisto. Pa se bo kmalu izpremenilo, ker mene neznansko trga po nogah. (*Medtem ko se pripogne, da bi se pogladil po nogah, mu pade knjiga na tla, česar pa on ne opazi.*)

Zeleneec. Oprostite, gospod Poštajna, knjiga vam je padla na tla.

Slivovka. Saj res, buzacajna! Prešernove «Poezije» so. Nosim jih vedno s sabo, kamorkoli potujem. Jaz nad vse rad berem to knjigo, zato ker sem slišal praviti, da je Prešeren največji slovenski pesnik. Kaj pa vam se tudi dopade?

Zeleneec. O dopade, dopade. Saj ga doma vsak dan jemo. Oprostite, kakšno knjigo pa imate tukaj?

Slivovka. Prešernove «Poezije».

Zeleneec. Kaaaj? Čarovnije? Mogoče so pa to tiste črne bukve, v katerih je napisano, kako se copra?

Slivovka. Čakajte, vam bom bral kako pesem. Čujte, kako je to lepo. (*Se postavi moško in ponosno deklamuje:* Ko brez miru . . .

Zeleneec. (*Ponavlja.*) Ko voz medu . . .

Slivovka. Okrog divjam.

Zeleneec. Okrog peljam.

Slivovka. Prijat'ljji vprašajo me, kam?

Zeleneec. Prijat'ljji, praskam se že sam.

Slivovka. Prašajte raji oblak neba.

Zeleneec. Dajte raji kos mesa.

Slivovka. Prašajte raji val morja.

Zeleneec. Le dajte meni groša dva.

Slivovka. Kadár mogočni gospodar.

Zeleneec. Kadár je močnik gospodar.

Slivovka. Drvi jih sem pa tja vihar.

Zeleneec. Je sklede svoje sam vladar.

— Grozovito čudna knjiga!

Slivovka. To je zares nekaj krasnega, nedosegljivega. Jaz že od mladega rad prebiram tega pesnika. Za moje srce ni boljšega hladila.

Zelenec. Jedila? Zdaj šele razujem. To mora biti kaka kuhinjska knjiga, ki uči, kako se pripravljajo jedila. No, potem mora biti v resnici zanimiva knjiga.

Slivovka. Kolikokrat bi mi že bilo dolgčas, ko ne bi imel s sabo te knjige.

Zelenec. Kako sem lačen.

Šesti prizor.

Popotnik s kovčegom in prejšnja.

Popotnik. (*Vstopivši.*) Pustil bcm kovčeg tukaj, dokler ne pride čas za odhod. Samo ne vem, komu bi ga izročil, ker nisem še nikjer videl natakarja. (*Zelencu.*) Gospod, prosim, ali je moj kovčeg tukaj v kakšni nevarnosti?

Zelenec. (*Ni prav nič razumel.*) Prosim, da.

Popotnik. (*Prestrašen.*) Kaj?

Zelenec. Ne, ne. Hotel sem reči . . . Prosim, kaj ste rekli?

Popotnik. Ah, ta je gluhi! (*Slivovki.*) Prosim jaz bi rad tukaj pustil za nekaj časa svoj kovčeg.

Slivovka. (*Ki tudi ni razumel.*) Prosim, me prav veseli, da vas vidim.

Popotnik. Tepca, drugi boljši od drugega. (*Seže hitro obema v roke.*) Pojdita se solit! (*Nagloma odide s kovčgom.*)

Slivovka. Vi tudi. (*Zase.*) Kako vljudna oseba!

Zelenec. Po kaj je neki prišel?

Slivovka. Meni se je prišel poklonit. Kakšna čast zame . . . Če dovolite . . . (*Vzame časopis, ki ga ima Zelenec*) Bom malo pogledal, kaj se bere novega v časopisu . . . (*Zase.*) Kakšna čast zame!

Zelenec. Buzarona, lačen sem! (*Hodi semintja.*) Da bi ta preklicani natakár že skoraj prinesel kosilo!

Slivovka. (*Iznenaden.*) Vendar enkrat!

Zelenec. Kaj pa je? Kaj se je pa zgodilo?

Slivovka. Vendar enkrat! Čas je že bilo, sapramiš!

Zelenec. (*Pestrašen.*) Kaj? Miš? Joj, joj, jaz se miši bojim. (*Teka semintja.*)

Slivovka. Nič se ne bojte! To je vesela novica za vsakega poštenega Dolenjca.

Zelenec. (*Se trese.*) Je že prav. Kaj hočete? To je moja slabost . . . Jaz se miši bojim bolj ko zlomka, odkar me je miš po noči v nos vgriznila. (*Skoči na stol in se ozira po sobi.*)

Slivovka. Kako sem vesel? To se mi pa res dobro zdi, še bolj, kakor če bi terno zadel.

Zelenec. Jaz se tresem ko šiba na vodi.

Slivovka. Vendar bo enkrat zažvižgal «lukamatija» in mi bomo imeli železnico. Moje veselje ne pozna nobenih mej. Oh gospod, pridite sem! Kaj vendar počenjate na tistem stolu? Pridite k meni!

Zelenec. (*Stopi počasi s stola.*)

Slivovka. Moje srce je napolnjeno z nepopisnim veseljem ob novici, da bomo v kratkem dobili železnico tudi pri nas.

Zelenec. Jaz tudi tako pravim. Pa vendar, kaj če bi miš . . .

Slivovka. Dovolite: vi boste železniška postaja. (*Prime Zelenca in ga postavi pred stol, ki je na njem prej sedel. Potem se postavi v ozadje in Zelenec tega ne opazi.*) Ta stol bo Ljubljana, jaz bom pa vlak. (*Gre v ozadje in posnema vlak s piskom, nato mahaje z rokama buha kakor vlak.*) Puff, puff, puff!

Zelenec. (*Se smeje nevedé zakaj.*) He, he, he!

Slivovka. Puff, puff, puff . . . (*Ko pride pred Zelenca, se ustavi.*) Ko bodo ljudje čuli ropotanje in žvižganje vlaka, bodo samega veselja vriškali. Saj se bo potem potovalo kar sede.

Zelenec. (*Misleč da mu je rekel sestri, sede, ali ker ni stola, pade na tla.*) Buzarona, pomoč, pomoč! Aj, aj, aj!

Slivovka. (*Mu pomaga vstati.*) Jojme-nasta! Ali ste se hudo udarili?

Zeleneec. (*Počasi vstane in se praska po nogi.*) To je pa že od sile. Da mi greste stol izpodnesti in mi potem še zakažete, naj sedem! Oh, gospod Poštajna, če mislite, da se boste tako zabavali na moj račun, se motite. Aj, aj!

Slivovka. Kje pa vas boli? Pa menda ne bo nič hudega? (*Mu pomaga, da sede.*)

Zeleneec. Malo je manjkalo, da si nisem zlomil hrbtenice. Aj!

Slivovka. Me prav veseli, da se vam ni pripetilo kaj hujšega. Le malo potrpite, pa bo kmalu bolje!

Zeleneec. Aj, aj!

Slivovka. V tej gostilni je pa res treba čakati na kosilo celo večnost. Malo gorke juhe bi vam prav dobro delo in vas pokrepčalo.

Sedmi prizor.

Natakar in prejšnja.

Natakar. (*Vstopi z juho.*) Juha je že na mizi.

Slivovka. No, buzacajna, saj je bilo že čas. (*Se približa mizi. Zelencu, ki ni čul ničesar in je obrnjen proti občinstvu:*) Hitro, hitro, gospod profesor, juha je že na mizi! (*Sede.*)

Zeleneec. (*Se ozre.*) Ah, kako me skeli! (*Ugleda juho.*) Kaj pa to pomeni? — Juha! Kdo je pa naročil juho? Še juhe je sedaj potreba! Vidi se, da hočete z mano burke

uganjati, a jih ne boste, le dobro si zapomnite! Jaz juhe ne jem in je tudi plačal ne bom. Buzarona! Ne plačam je ne!

Slivovka. (*Ki ni razumel.*) Kar hitro sedite, da bova prej končala. (*Źê nadalje.*) No, le hitro!

Zelenec. Juhe ne plačam, pa je ne, če se vrag obesi!

Natakar. Zakaj pa ne? Ali niste zahtevali juhe?

Zelenec. (*Źezno.*) Stokrat sem že povedal, da juhe ne maram. A če juhe ne maram jesti, je tudi plačal ne bom. Buzarona!

Natakar. Zakaj pa niste tega prej povedali?

Zelenec. Če ste povedali ali ne, to mene nič ne briga. Jaz pravim, da juhe ne maram, tudi, ko bi prišlo tristo zelenih...

Slivovka. (*Ki je medtem neprenehoma jedel.*) Kaj pa imata vidva?

Natakar. To sta dve prismodi! (*Slivovki.*) Kaj ste pa vi naročili?

Slivovka. Jaz ničesar ne razumem. Kaj pa dela tam gospod profesor, da ne pride jest, saj je prej vedno tarnal, da je lačen.

Zelenec. Pa vi, gospod Poštajna, kaj ste naročili natararju?

Slivovka. Da bi vaju oba volk potipal! Ali bi smel tudi jaz vedeti, kaj pomeni vsa ta zmešnjava in to prerekanje? (*Vstane.*)

Natakar. To je križ s takimi ljudmi. (*Vpije na ves glas Slivovki na uho.*) Ta gospod ni maral juhe, a vi ste jo naročili za oba.

Slivovka. Kaj? Ali je mar prišel ob pamet ta gospod! Več kot desetkrat mi je ponavljal, da juha mora biti. (*Zelencu.*) Vi, gospod, ste najbrže gluhi!

Zeleneec. Kaj mene briga, če ste vi gluhi. Če ste vi gluhi, ali mislite, da sem tudi jaz? Juhe nisem zahteval in je tudi plačal ne bom!

Slivovka. (*Natakarju.*) Morda pa vi niste razumeli! Mogoče niste dobro slišali?

Natakar. Slišal sem pa dobro. Hvala Bogu, slišim pa veliko bolje kakor vidva oba skupaj.

Slivovka. Buzacajna

Zeleneec. Buzarona!

Natakar. Kaj meni mar vajino buzacajna in buzarona. Hitro se pobotajta med sabo, kdo bo plačal! Jaz ne bom čakal na vaju, ker moram pripraviti kosilo tudi zase.

Slivovka. Kaj? Klobase! Teh pa jaz nisem naročil in jih tudi plačal ne bom. Nak, klobas pa ne plačam . . .

Zeleneec. Tudi jaz ne plačam, če me na tem mestu obesijo.

Natakar. Tu je treba napraviti konec teh komedij.

Osmi prizor.

Slivovka in Zelenec.

(*Hodita semintja nemirno.*)

Zelenec. Če mislite, da boste z mano burke uganjali, gospod Poštajna, se motite, zelo se motite! Najprej ste me ostrašili z mišjo, potem ste mi stol izpodmaknili in sedaj hočete, da naj plačam juho, ki je nisem naročil.

Slivovka. Veste kaj, gospod, kar lepo plačajte natakarku, kar mu gre. Če je kaka pomota, ste jo sami zakrivili. To je gola resnica.

Zelenec. (*Ki ni razumel.*) Kaj pravite? Da ni resnica? Ali mislite, da sem jaz lažnik?

Slivovka. Kaj? Jaz lažnik? Kaj tacega si upate vreči meni v obraz? Vi ste pa falot!

Zelenec. O, le pojdite odtod! Samo plačajte, kar ste dolžni. Ste razumeli? Jaz se ne bom tukaj prepiral z vami, ker sem bil vedno malobeseden.

Slivovka. Kaj? Jaz nič vreden? Tako ste se predrznili, da me imate za ničvrednega? Še eno mi zinite, pa ne vem, če bom mogel še krotiti svojo jezo.

Deveti prizor.

Stražnik, natakár in prejšnja.

Stražnik. Kaj počenjata vidva? Mir!

Slivovka. (*Prestrašen.*) Joj, policaj!
Kaj pa ima tu opraviti?

Zeleneec. Kaj bo sedaj?

Stražnik. Nič se ne bojta! Nič hudega se vama ne bo zgodilo. Prišel sem zato, da poravnám spor, ki je nastal med vama in natakárjem in razsodim zadevo tako, da ne bo nihče imel nobene škode. Vidva sta po nesreči naročila juho, katere pa eden izmed vaju ni maral. Vendar pa ima natakár pravico, da se mu vse naročeno pošteno plača. Zato pa vama pravim, da plačajta, kar sta natakárju dolžna.

Slivovka. Kaj neki hoče ta policaj? Gotovo, da moram plačati. Koliko pa sem dolžan!

Natakár. Štiri krone za vsacega. (*Pokaže s prsti.*)

Slivovka. (*Šteje denar.*) Jojmenasta, štiri krone! (*V roki drži krone.*) Glej jih, le dobro jih poglej in dobro si zapomni: v tvojo gostilno ne pridem nikoli več! Si me razumel? (*Zase.*) Za enkrat sem se pa vendarle izmazal! (*Odide nerodno.*)

Natakár. Le dobro se imejte očka, pa pazite, da se kje ne izpodtaknete. (*Ze-*

lencu.) Sedaj pa vi. Štiri krone, pa bova prijatelja.

Zelenec. (*Poišče denar.*) Štiri krone za juho, ki je še pokusil nisem. Le dobro poglej te le kronice: prve so in zadnje, ki jih dobiš od mene. (*Vzame klobuk in kovčeg. Odhajaje:*) Zadnje so, zadnje. (*Natakarakar in stražnik se smejeta.*)

Natakarakar. Marsikaj smešnega se prigodi v gostilnah, a kaj tacega kot danes pa še ne kmalu. A nekaj sem pa le sklenil vsled dogodka današnjega dne in sicer — da gluhih ne bom več sprejemal v našo gostilno. (*Se smejeta zadovoljno in zastor pade.*)

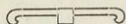
(*Konec.*)

V TISTEM TRENUTKU!

□□

MONOLOG.

□□

V tistem trenutku!

Monolog.

V tistem trenutku! Pa kakšnem trenutku! Ah, cenjeni gospodje, so trenutki v človeškem življenju, trenutki slovesni, sladki trenutki, a tudi strašni in celo grozni. V tistem trenutku! Ah, strašnem trenutku!

Le pogledjte malo v svoje življenje, dragi gospodje. Vsi ste imeli gotovo slovesne trenutke . . . jaz pa sem imel le strašne trenutke . . .

Bilo je lepega pomladanskega jutra. Mirno sem se sprehajal po glavnem trgu, zatopljen v branje lista . . . A strašna, nepričakovana nesreča me premoti iz mojega premišljevanja.

Kak prizor! Strašen prizor, grozovit prizor! *V tistem trenutku* . . . se je nekdo vrgel s tretjega nadstropja na trg. V potoku teče kri . . . kričanje . . . zdihoвање se je čulo . . ., ki je štiskalo srce . . . Ustavljajo se ljudje . . . zbirajo se v vedno večjem številu . . . vsak se hoče približati . . . Povsod se sliši: Stražniki, stražniki! Jaz sem bil čisto blizu . . . žrtve. Naj se prenese v lekarno, so zahtevali mnogi. Ne, naj ga preneso v bolnico, so poudarjali drugi. Prihajajo stražniki in voz,

se čuje od ene strani. *V tistem trenutku* res pridrdra voz s stražniki.

Kaj je? Kdo se je umoril? Ali je še živ? Ali še diha? povprašujejo stražniki vsevprek in se mi bližajo. Gospod . . . pravijo . . . vi ste nas poklicali! Jaz? . . . Gotovo da ne . . . odgovorim . . . toda . . . tu je ponesrečenec . . . Ako ga hočete prenesti v bolnico . . . Pa kaj? . . . A, raca na vodi . . . Bil je maček, ki je padel raz streho! . . .

A vi se šalite z nami, kričijo stražniki. Zaradi enega mačka ste nas spravili na noge in nam napravili te sitnosti! Plačajte voz . . . in hajdi z nami na stražnico.

Ampak, gospodje, pravim jaz *v tistem trenutku* . . . jaz ne plačam ničesar, jaz vas nisem poklical . . . — Takoj z nami, *v tem trenutku* . . .

Potegnjeni stražniki planejo namé. *V tistem trenutku* pa zberem vse svoje moči, začnem mahati vsenaokoli . . . in enemu stražniku zbijem z glave čako, ki se je namočila v krvi tistega mačka . . . morivca.

Kako! Upirate se celo javnim funkcionarjem, se derejo močnejše stražniki. Uklenejo me ter sunejo v voz s tistim mačkom. Popeljejo me na stražnico. Le po dolgem izpraševanju se je dognala zмотa, a plačati sem moral voz, okrvavljeno čako in se opravičevati pred slavno

gospodo . . . *V trenutku* pa, ko sem prestopil prag tiste hiše, slišim glas . . . *mijav . . . mijav . . .* Bil je maček! . . . Ni se usmrtil . . . Polomil si je le eno nogo. Vzel sem ga sabo na svoj dom. Poklical sem živinozdravnika. Maček je ozdravel in sedaj ga imam še vedno doma, ker me spominja *tistega trenutka . . .* tistega strašnega trenutka, ko so me uklenili in peljali na stražnico.

Od tedaj pa ne postajam nikoli več na trgu ali na ulici, četudi se pobije kak maček ali pes . . . kajti vedno mi je v spominu *tisti trenutek . . .* ko je padel maček s tretjega nadstropja na trg.

A ko bi vi vedeli še drugo naključje *trenutka . . .* nad vse groznega trenutka. *V tistem trenutku* mi je zastala kri v žilah in tudi sedaj, ko se spominjam tistega trenutka, sem kakor bi me ne bilo.

Ravno pripravljaj sem se na zadnji izpit v matematiki za maturo. Mislite si . . . v mesecu juliju . . . ko je tako vroče . . . pa sem se učil neprenehoma . . . noč in dan sem se učil . . . in se potil . . . itd. . . .

Sedel sem za mizo z najboljšo voljo, da skončam zadnje težave. A nisem se mogel učiti. Pa zakaj ne? Zaradi neke . . . nebodijetreba . . . papige. Ona je pričevala svojo lekcijo takrat, ko sem jaz pričeval svojo . . .

Slava, slava, slava . . . oo . . . aa . . . aa . . . (*posnemajoč papigo*). Nekega dne . . . *v trenutku*, ko sem bil že razburjen in celo jezen, vzamem posodo napolnjeno z vodo, da se maščujem nad sitno živalico . . . A kaj? Posoda mi zdrsne iz rok in pade naravnost na papigo, ki silno zakriči: *Aa, aa . . .* in pogine.

V tistem trenutku se prikaže na verandi gospa, ki vsa iz sebe venomer ponavlja: *Slava, Slava* je umrla! Kdo jo je umoril? Kdo jo je umoril? Cele litanije zabavljic in priimkov je vsula nad morivcem . . . pa samo zato, ker mi je *v tistem trenutku* padla posoda iz rok.

Kmalu na to zaslišim močno zvonjenje na hišnih vratih. Hitim odpret . . . in koga vidim . . . Ah, *grozen trenutek!* *Mati*, hočem reči, gospodinja tiste papige in z njo štiri druge, oborožene s poleni, metlami in burklami planejo proti meni in kriče: Hočemo, da se nam zadosti. Vrnite nam našo papigo! *Ah, Slava, Slava, Slava . . .* Skušal sem pomiriti ubogo *mater . . .* t. j. gospodinja tiste papige, a kakor obsedena je ona nadaljevala: Zahtevam pravico, zahtevam pravico . . . *aa . . . aa . . . aa . . .* in v koru so ji odgovarjale tovarišice-dame ter vihtele metle, polena in burkle . . .

V strahu, da se mi ne zgodi kaj hujšega, sunem najmočnejšo, da bi mogel

zapreti vrata . . . A čujte nesrečo, ki se je zgodila *v tistem trenutku!* Gospodinja papige pade na tla in začne tuliti: Jej-mene, jej-mene, umoril me je, umoril me je, pomoč, pomoč, primite zločinca, primite zločinca! . . . oo . . . oo . . . o . . . Zaloputnem vrata in se zaklenem v svojo sobo.

Vsled kričanja nepotolažljivih boter se zbere vse polno ljudi na dvorišču. Slišijo se glasovi: Tam je zločinec . . . v tretjem nadstropju . . . primite ga! Kmalu pa pozvoni z vso silo moj zvonček pri vratih. Na ves glas in odločno izjavim: Nikomur ne odprem . . . nikomur! . . . Odprite v imenu postave! . . . zarjove močen bas. Tedaj sem odprl. Pred sabo sem imel može pravice. Pojdite z nami, mi vele. Prav rad jim bom sledil . . . ampak jaz sem nedolžen . . . saj nisem za nalašč usmrtil tiste papige. Napadli so me v mojem stanovanju. Napadli so me s poleni in burklami, pomislite . . . Hotel sem se postaviti v bran proti naraščajoči sili . . . *mati papige je padla na tla* . . . drugega ne vem, ker sem zaklenil vrata in ostal sam v sobi.

Bomo videli, če govorite resnico. Medtem, ko me dva moža držita, gresta druga dva poizvedovat, kako se je stvar zgodila. Le tedaj, ko sta dognala, da sem popolnoma nedolžen, sem zopet začel prosto

dihati . . . Za dva dni pa dobim povabilo na sodnijo, da se zagovarjam vsled žuganja, pretenja, razžaljenja časti in smrti papige . . .

Na kratko. *Tisti usodepolni trenutek* moje matematične jeze me je stal 500 K vštévši sodne stroške, advokata in škodo za usmrčeno papigo . . . *Od tistega trenutka* pa nisem nikoli več ničesar vrgel skozi okno, ker se vedno spominjam *trenutka* smrti ene papige . . .

Ampak *trenutek*, ko sem zgubil svoj klobuk, je veliko bolj žalosten . . .

Vozil sem se v tretjem razredu. Klobuk sem položil na obešalo ravno tik okna . . . za trakom svojega klobuka sem pa hranil vozni listek. Prebiral sem zanimive novice iz zadnje vojske. Ne vem kako, ali vsled drdranja vlaka, ali ker je morda notri veter potegnil . . . moj klobuk je odletel skozi okno v prosto naravo . . ., ne da bi se jaz tega zavedal.

Kmalu nato — na bližnji postaji — stopi v voz nadpreglednik in mi reče: Prosim listek, gospod. Takoj . . . odgovorim in vstanem . . . Pomislite, kakšen sem moral biti jaz *v tistem trenutku* . . . ko sem ostal z dolgim nosom . . .

Klobuka ni bilo nikjer in s klobukom je odletel tudi moj vozni listek. — Ampak, kje je ta moj klobuk? vprašam nadpreglednika. Kaj meni mar vaš klobuk, želim

le listek . . . Kaj, če je pa moj listek za trakom mojega klobuka, katerega sedaj ni pa ni. Vi se hočete norčevati, povdari nadpreglednik. Dajte mi listek, sicer vas naznanim postajenačelniku. Iščem in iščem. pa ne klobuka, ne listka nisem mogel najti. Tedaj sem moral pred postajenačelnika, da se opravičim. Misleč, da bo stvar rešena v par minutah, pustim v vlaku kovčeg, potno prtljago in grem brez klobuka. — Ko sem govoril s postajenačelnikom v uradu, in je on brzojavno poizvedoval od raznih postaj, ako so našli kak klobuk z voznim listkom, da naj mu takoj odgovore, je v trenutku zapiskal vlak in . . . odšel.

V tistem trenutku planem iz postajenačelnikove pisarne. Postajenačelnik jo mahne za menoj in kriči: Držite, držite ga. nima listka! Dva postreščka na kolo-dvoru me ujameta. Branim se z rokami, z nogami, a nič nisem opravil, ker so me zvezali in zaklenili v temno sobo. Moja prtljaga se je peljala brez mene, moj klobuk je frčal, kdozna kje . . .

Pet ur sem bil zaprt v tisti izbici. Konečno so mi odpri. Prišel je k meni železniški nadzornik, kateremu se je zadeva sporočila. Predno me obsodi za goljufa, je brzojavno poizvedoval, ako se je na črti našega vlaka našel kak klobuk. Pa glejte slučaj! Paznik št. 55 je našel

klobuk z listkom ter ga oddal na bližnji postaji.

Vse se je tedaj opravičevalo okrog mene, a svojega kovčga, kakor tudi potne prtljage nisem videl nikoli več. Nihče mi tudi ni odvzel tistih udarcev in tistih brc, ki sem jih prejel od kolodvorskih postreščkov.

Vedno se spominjam *tistega trenutka*, ko sem zgubil klobuk. Če se pa sedaj vozim, ali sploh če potujem, imam vedno klobuk na glavi, listek pa v žepu.

Gospodje, eno vam svetujem! *Na cesti, v sobi, na vlaku*, spominjajte se mojih dogodljajev, da se vam kaj takega ne pripeti in da ne boste tudi vi prisiljeni reči:

Ah, ko bi bil mislil! V tistem trenutku!

Znano je vsakemu, ki se ukvarja s prirejanjem poljudnih iger za ljudske odre, kako težko je dobiti v to svrho primernih iger, posebno še s samo moškimi ulogami. Mnogo lepega in primernega nam podaje znana zbirka ljudskih iger, a ta vendar ne zadostuje za sedanje razmere. Vobče se čuti potreba, da se pomnoži produkcija slovenskih iger za ljudske odre.

Lepa, primerna igra je velikega pomena za vzgojo sploh, posebno pa še za vzgojo mladine. Zato je veliki prijatelj mladine, častitljivi Janez Bosko, v svojih zavodih vpeljal gledališke predstave kot vzgojilno sredstvo. Salezijanci, ki nadaljujejo njegovo delo, izdajejo v svojih tiskarnah zbirke primernih iger v raznih jezikih. Tudi mi Slovenci ne smemo izostati v tem oziru. Zato smo sklenili obelodaniti v slovenskem jeziku v nedoločenih rokih tako zbirko, katera bo obsegala igre, ki so bile večinoma že objavljene v drugih jezikih v salezijanskih zbirkah in ki so primerne za slov. kraje. Upamo, da s tem ustrezemo tudi mnogim izobraževalnim društvom, katerim bodo igre naše zbirke gotovo dobrodošle.

Dramatična zbirka.

Zvezek 1.

ZLOBA IN ZVESTOBA.

Igrokaz v štirih dejanjih.

Cena 70 vin.

Vladimir, graščak z Velikegavrha, hoteč maščevati smrt svojega sina, ugrabi sir pl. Lacka, graščaka v Podgabru ter ga za nekoliko let pod hudobno pretvezo pregovori, da gre usmrtiti lastnega očeta. Vladimirjevi zlobni načrti se pa izjalove vsled prijateljstva njegovega sina Alfonza s sinom pl. Lacka. Beseda miru in odpuščanja zaključi zanimiv igrokaz.

Igra je dramatično dovršena. Uspeh je zagotovljen. Slovenskim odrom se ta igra posebno priporoča. Tudi za knjižnice izobraževalnih društev je nadvse primerna.

